

Gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen en Woensdrecht

Beleidsplan Wmo 2015 – 2017

1	INLEIDING	4
1.1	AANLEIDING VOOR DIT BELEIDSPLAN	4
1.1.1	<i>Visies Sociaal Domein</i>	4
1.1.2	<i>Wet maatschappelijke ondersteuning 2015</i>	6
1.2	DOEL VAN DIT BELEIDSPLAN.....	8
1.3	TOTSTANDKOMING	9
1.4	LEESWIJZER.....	9
2	UITGAAN VAN EIGEN KRACHT	10
2.1	UITGAAN VAN EIGEN KRACHT VAN DE INWONER.....	10
2.2	MENTALITEITSVERANDERING.....	11
2.3	EIGEN KRACHT VAN DE SAMENLEVING	12
2.4	MANTELZORGERS EN VRIJWILLIGERS	14
2.4.1	<i>Gemeentelijke ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers</i>	14
2.4.2	<i>Waardering voor mantelzorgers</i>	15
2.5	PREVENTIE	16
2.5.1	<i>Preventie en eigen kracht</i>	16
2.5.2	<i>Preventie en gezondheid</i>	16
2.5.3	<i>Preventie en ondersteuning</i>	17
3	MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING	18
3.1	INLEIDING	18
3.2	ALGEMENE MAATREGELEN EN VOORZIENINGEN	19
3.3	MAATWERKVOORZIENINGEN	20
3.3.1	<i>Innovatie</i>	20
3.3.2	<i>Omslag naar vraag- en resultaatgericht werken</i>	20
3.3.3	<i>Kwaliteit en verantwoording</i>	21
3.3.4	<i>Zorg in natura en persoonsgebonden budgetten</i>	21
3.3.5	<i>Inkoop Begeleiding</i>	22
3.4	MAATWERKVOORZIENINGEN TEN BEHOEVE VAN BESCHERMD WONEN EN OPVANG	23
3.5	INKOOP VAN SPECIFIEKE MAATWERKVOORZIENINGEN OP LANDELIJK NIVEAU	23
3.6	HET VANGNET	24
3.7	FINANCIËLE MAATWERKVOORZIENING	25
4	TOEGANG	26
4.1	INLEIDING	26
4.2	SIGNALERING EN ALGEMENE VOORZIENINGEN.....	26
4.3	TOEGANG TOT MAATWERKVOORZIENINGEN	28
4.4	CLIËNTONDERSTEUNING	30
4.4.1	<i>Cliëntondersteuning in de toegang</i>	30
4.4.2	<i>Anoniem luisterend oor</i>	31
4.5	INTEGRALE TOEGANG.....	31
5	FINANCIËEL KADER	33
5.1	HET BESCHIKBARE BUDGET VOOR DE NIEUWE TAKEN.....	33
5.2	INKOMSTEN UIT EIGEN BIJDAGEN.....	34
6	SAMENHANG OVERIGE TAKEN SOCIAAL DOMEIN	35
7	SAMENWERKING ZORGVERZEKERAARS EN ZORGAANBIEDERS	36

Preambule Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging hebben genomen,

Dat burgers een eigen verantwoordelijkheid dragen voor de wijze waarop zij hun leven inrichten en deelnemen aan het maatschappelijk leven, en dat van burgers mag worden verwacht dat zij elkaar naar vermogen daarin bijstaan;

Dat het tevens wenselijk is nieuwe regels te stellen om de rechten en plichten van de burger meer met elkaar in evenwicht te brengen;

Dat burgers die zelf dan wel samen met personen in hun naaste omgeving onvoldoende zelfredzaam zijn of onvoldoende in staat zijn tot participatie, een beroep moeten kunnen doen op door de overheid georganiseerde ondersteuning;

Dat de ondersteuning van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen, erop gericht moet zijn dat burgers zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven;

Dat het in de rede ligt de overheidsverantwoordelijkheid voor het ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie zo dicht mogelijk bij de burger te beleggen;

Dat het daarom wenselijk is nieuwe regels te stellen inzake de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van personen met een beperking en personen met psychische of psychosociale problemen;

Dat het voorts wenselijk is dat daarbij zorg wordt gedragen voor een goede toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking;

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor dit beleidsplan

1.1.1 Visies Sociaal Domein

In Bergen op Zoom, Steenbergen en Woensdrecht telt iedereen mee en is het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Dat begint bij jezelf, bij je eigen gezin, je familie, je vrienden, kortom je sociale omgeving. En als dat (tijdelijk) niet lukt, zorgen we voor een helpende hand. Voor de allerkwetsbaarste mensen organiseren we samen een vangnet. Want 'samen leven, is samen doen'.

De gemeenten hebben te maken met een veranderende samenleving:

- De vraag om ondersteuning is de afgelopen jaren toegenomen. Als de huidige manier waarop wij de ondersteuning hebben georganiseerd blijft bestaan, dreigt de ondersteuning van kwetsbare mensen bij het meedoen aan de samenleving onbetaalbaar te worden.
- De gemeente krijgt meer, nieuwe en andere taken en krijgt te maken met:
 - Transitie Jeugdzorg.
 - Passend Onderwijs.
 - Nieuwe Wmo 2015.
 - Scheiden van wonen en zorg, waardoor er meer zorg thuis geboden gaat worden in plaats van in een instelling.
 - Participatiewet.
- De inwoner wil meer zelf doen en er wordt een groter beroep op inwoners zelf gedaan. Hierdoor verandert de rol van de gemeente en verwachten we een andere, actievere bijdrage van onze inwoners en partners.

De gemeenten krijgen de komende jaren steeds meer verantwoordelijkheden binnen het sociaal domein. Hoewel de vraag om ondersteuning de afgelopen jaren is toegenomen krijgen we minder geld om onze taken uit te voeren. Dit betekent dat wij een groter beroep op onze inwoners doen en dat wij de ondersteuning van onze inwoners anders vorm moeten geven. Dit beperkt zich niet tot de nieuwe taken op het gebied van Jeugdzorg en de Wet maatschappelijke ondersteuning. De ontwikkelingen vragen om het opnieuw vormgeven van het totale ondersteuningsaanbod in het sociaal domein.

Samenwerking Brabantse Wal

De gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen en Woensdrecht hebben besloten om meer samen te werken aan het realiseren van een integraal ondersteuningsaanbod binnen het gehele sociaal domein, waarbij er ruimte is voor lokale invulling. Hiervoor hebben zij een gezamenlijk regiedocument voor de drie gemeenten opgesteld. Hierin is onder andere opgenomen dat de drie gemeenten samen de nieuwe Wmo 2015 invoeren. Dit omdat de drie gemeenten reeds langere tijd samenwerken op de Wet maatschappelijke ondersteuning en deze samenwerking als prettig en doeltreffend wordt ervaren. Tegelijkertijd is de schaal zodanig dat nog steeds zorg dichtbij kan worden geleverd. De samenwerking houdt in dat de drie gemeenten dezelfde uitgangspunten hanteren bij de uitvoering van de nieuwe Wmo 2015, en er naar streven de

uitvoering zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Dit betekent ook dat de uitwerking per gemeente kan verschillen.

De gemeenten Bergen op Zoom, Steenberg en Woensdrecht hebben alle drie een visiedocument voor het sociaal domein opgesteld. Deze visies zijn leidend voor de uitvoering van de taken in het sociaal domein, waaronder de uitvoering van de Wmo. De visies van de drie gemeenten komen grotendeels met elkaar overeen. Eigen kracht eerst en het volledige sociale netwerk spelen in beide visies een belangrijke rol. Maar ook het vangnet voor de kwetsbare inwoners komt in beide visies terug. De contouren of uitgangspunten vullen elkaar dan ook prima aan. Hieronder worden de afzonderlijke visies van de gemeenten op het sociaal domein toegelicht.

Visie Bergen op Zoom: samen leven, samen doen.

Door de gemeenteraad van de gemeente Bergen op Zoom is in oktober 2013 de visie sociaal domein: samen leven, samen doen vastgesteld. Hierin is de visie voor de komende jaren opgenomen. Het betreft één visie op de beleidsvelden werk, inkomen, zorg, jeugd, onderwijs en volksgezondheid. De visie luidt als volgt: 'samen leven, samen doen. In Bergen op Zoom telt iedereen mee is het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Dat begint bij jezelf, bij je eigen gezin, je familie, je vrienden, kortom je sociale omgeving. En als dat (tijdelijk) niet lukt, zorgen we voor een helpende hand. Voor de aller kwetsbaarste mensen organiseren we samen een vangnet. Want 'samen leven is samen doen'.'

Deze visie is uitgewerkt in de volgende uitgangspunten:

- Eerst eigen kracht;
- We zetten op tijd in;
- Het (professionele) vangnet is de uiterste oplossing;
- Ontschotting en winst door samenwerken;
- We gaan uit van het te bereiken resultaat;
- We kiezen voor innovatie;
- Menswaardig bestaan.

Visiedocument Steenberg en Woensdrecht: transitie sociaal domein

De gemeenten Steenberg en Woensdrecht hebben hun visie vastgelegd in het visiedocument Transitie Sociaal Domein. Het betreft een visie op de beleidsvelden jeugd, passend onderwijs, arbeidsparticipatie en maatschappelijke ondersteuning. De doelstelling van de transitie is: ondersteuning van burgers bij zelfstandig participeren in de samenleving op een wijze die daar 'beter en goedkoper' vorm aan geeft. De visie luidt als volgt: 'eigen kracht' drijft allereerst de burger naar zo volledig en volwaardig mogelijk participeren in de samenleving. Daar waar de burger, ook met hulp van familie, vrienden, mantelzorg en vrijwilligers, er niet in slaagt in voldoende mate te participeren, krijgt deze (professionele) ondersteuning 'op maat'. Ook deze (professionele) ondersteuning vindt dichtbij de burger plaats. De noodzakelijke ondersteuning wordt geboden door een samenhangend uitvoeringsnetwerk van partners onder regie van de gemeente. De principes van één gezin, één plan, één regisseur, en inclusief denken en werken zijn normatief. Contouren van het gewenste nieuwe stelsel:

- Eigen kracht;
- Maatwerk;
- Dichtbij.

- Eén gezin, één plan, één regisseur;
- Inclusief.

1.1.2 Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

De gemeenten zijn reeds vanaf 1 januari 2007 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De verantwoordelijkheid die de gemeente nu heeft wordt echter uitgebreid en er komt een aantal wijzigingen in de Wmo. De wijzigingen van de Wmo zijn een onderdeel van de hervorming van de langdurige zorg.

Hervorming langdurige zorg

Het kabinet wil de langdurige zorg, zoals deze nu is georganiseerd in de AWBZ en Wmo hervormen. Deze hervorming is volgens het kabinet nodig omdat mensen andere eisen stellen aan de langdurige zorg. Mensen willen zo lang mogelijk zelfstandig wonen en daar moet de zorg op worden aangepast. Daarnaast is de hervorming nodig, omdat het zorggebruik in de afgelopen jaren sterk is toegenomen en de kosten van de zorg stijgen. Tot slot is het kabinet van mening dat mensen zelf weer meer voor elkaar moeten zorgen. Doel van de hervorming van de langdurige zorg is dan ook om de betrokkenheid van mensen met elkaar in de samenleving te vergroten en de zorg betaalbaar te houden. Bij de hervorming van de langdurige zorg heeft het kabinet daarom de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Uitgegaan wordt van wat mensen wel kunnen in plaats van wat zij niet kunnen;
2. Als ondersteuning nodig is, wordt allereerst gekeken naar het eigen sociale netwerk en de financiële mogelijkheden van betrokkenen en wordt de hulp dichtbij georganiseerd;
3. Voor diegene die, ook met steun van de omgeving, niet zelfredzaam kan zijn, is er op participatie gerichte ondersteuning en/of passende zorg;
4. De meest kwetsbare mensen krijgen recht op passende zorg in een beschermde, intramurale omgeving in de Wet langdurige zorg. De Wet langdurige zorg is bedoeld voor mensen die blijvend behoefte hebben aan 24 uur per dag zorg en/of permanent toezicht nodig hebben.

De hervorming van de langdurige zorg betekent een andere rolverdeling. Van de samenleving wordt verwacht dat mensen meer zelf oplossen en elkaar helpen. Wanneer er ondersteuning nodig is, wil het rijk dat dit zo dicht mogelijk bij de burgers wordt georganiseerd. Om deze reden krijgen gemeenten vanaf 1 januari 2015 een brede verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke ondersteuning van mensen die beperkt kunnen participeren. Doel hiervan is dat meer mensen dan nu met ondersteuning en zorg thuis kunnen blijven wonen. Het gaat om mensen die thuis hulp nodig hebben. Om dit te regelen komt er een nieuwe Wmo.

Brede verantwoordelijkheid gemeenten voor maatschappelijke ondersteuning

De gemeenten krijgen door de aanpassing van de Wmo een brede verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke ondersteuning van zelfstandig thuiswonende inwoners die beperkt kunnen participeren. De gemeenten hebben op grond van de huidige Wmo al taken die onder de maatschappelijke ondersteuning vallen. Deze worden echter in de nieuwe Wmo deels gewijzigd en uitgebreid. Concreet betekent dit dat vanaf 1 januari 2015 het volgende verandert:

- Begeleiding: vanaf 1 januari 2015 kan geen aanspraak meer worden gemaakt op Begeleiding en kortdurend verblijf uit de AWBZ. Gemeenten worden dan verantwoordelijk voor de

ondersteuning. Deze nieuwe taken moeten worden uitgevoerd met minder budget dan er in de AWBZ voor beschikbaar is.

- Hulp bij het huishouden: vanaf 1 januari 2015 wordt hulp bij het huishouden in de Wmo beperkt tot mensen die deze echt nodig hebben en die er zelf niet in kunnen voorzien. Gemeenten worden verantwoordelijk voor het organiseren van een andere invulling van het product en behouden 60% van het huidige budget.
- Cliëntondersteuning: de middelen in de AWBZ voor cliëntondersteuning, die nu worden verstrekt aan MEE, worden per 2015 overgeheveld naar de gemeenten.
- Beschermd wonen: gemeenten worden per 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de ondersteuning van mensen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. Niet de behandeling maar op participatie gerichte ondersteuning en begeleiding vanuit een beschermende woonomgeving staat daarbij centraal. Ook het bieden van een beschermende woonomgeving aan deze doelgroep wordt een taak van gemeenten. De bijbehorende budgetten worden dan volledig overgeheveld naar gemeenten.
- Financiële maatwerkvoorziening: de compensatie eigen risico, de aftrek specifieke zorgkosten en de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten worden vervangen door een maatwerkvoorziening. Deze regeling kan worden ingezet in het brede sociale domein.

Dit alles wordt verwoord in de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. De maatschappelijke ondersteuning is hierin niet meer uitgewerkt in 9 prestatievelden. Maatschappelijke ondersteuning is in de nieuwe Wmo 2015 teruggebracht tot 3 opdrachten.

Wmo 2015:

Maatschappelijke ondersteuning:

1. Bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente, alsmede voorkomen en bestrijden van huiselijke geweld,
2. Het ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving;
3. Bieden van beschermd wonen en opvang.

Gemeenten krijgen een grote mate van beleidsvrijheid bij de invulling van de nieuwe ondersteuningsvormen. Maar de ondersteuning moet worden ingevoerd met minder budget dan er nu beschikbaar is voor de nieuwe taken. Duidelijk is dat het inkrimpende budget en de grotere verantwoordelijkheid van de burger zelf een verandering in de werkwijze en een inhoudelijke vernieuwing noodzakelijk maken. Er zal in de wet niet worden aangegeven hoe de gemeenten de nieuwe ondersteuningsvormen uit moeten voeren, maar welke resultaten zij moeten behalen.

Doel van de gemeenten bij de uitvoering van de Wmo

Doel is om te bereiken dat de inwoners van de gemeenten Bergen op Zoom, Steenberg en Woensdrecht zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en meedoen aan de samenleving, waarbij de benodigde ondersteuning wordt uitgevoerd binnen de hiervoor door het Rijk beschikbaar gestelde budgetten.

1.2 Doel van dit beleidsplan

De Wmo verplicht gemeenten om periodiek een beleidsplan op te stellen. In dit plan is op hoofdlijnen aangegeven wat de gemeenten bij de uitvoering van de Wmo doen om de uitgangspunten en visies uit de nota's sociaal domein uit te voeren.

Transitie en transformatie

Bij de uitvoering van de Wmo 2015 zijn twee processen cruciaal: transitie én transformatie. De transitie, de overdracht van taken naar de gemeenten, moet op 1 januari 2015 gereed zijn. De transformatie, vernieuwing van de ondersteuning en gedragsverandering, is een blijvend proces van verandering en vernieuwing.

Vanaf 1 januari 2015 krijgen de gemeenten er een aantal nieuwe taken bij. Dit betekent dat er in 2014 en 2015 veel aandacht uit zal gaan naar de transitie, om te zorgen dat de inwoners die dit nodig hebben op een goede manier worden ondersteund.

Er zal de komende jaren echter ook ingezet worden op het verder vormgeven van de transformatie. Dit proces is al gestart bij de invoering van de Wmo in 2007. Dit is onder andere gedaan door de uitvoering van het project 'Kanteling van de Wmo'. Bij de kanteling van de Wmo hoort een nieuwe manier van gespreksvoering met inwoners die een beroep op de gemeente doen voor ondersteuning. Dit houdt in dat er eerst samen met mensen wordt bekeken wat zij zelf kunnen doen om hun probleem op te lossen en wat hun omgeving hierin kan betekenen. Daarna wordt er gekeken welke andere mogelijke oplossingen er zijn. Als dit het probleem niet of niet volledig oplost wordt een individuele Wmo-voorziening toegekend. Op deze manier worden inwoners gewezen op eigen verantwoordelijkheid en wordt samen met hen nagedacht over oplossingen. Daarnaast hoort bij de kanteling van de Wmo het ontwikkelen van algemene voorzieningen, waardoor er minder individuele voorzieningen hoeven te worden ingezet. Het gaat hierbij niet meer om het bieden van specifieke voorzieningen, maar om het gewenste resultaat: de zelfredzaamheid en participatie van inwoners met een beperking. Deze nieuwe manier van werken wordt 'kantelen' genoemd. Dit wordt de komende jaren, ook voor de nieuwe taken, voortgezet.

Om de gedragsverandering bij inwoners, organisaties en de eigen gemeentelijke organisatie te bereiken, voeren we een communicatietraject uit gericht op de wijzigingen in het sociaal domein. Daarnaast stimuleren in onze overeenkomsten en subsidies innovatie, ontschotting en samenwerking en staan we open voor nieuwe initiatieven.

Doordat we de komende jaren werken aan een transformatie is het niet mogelijk om in dit beleidsplan helemaal te overzien wat we de komende 3 jaar doen om de Wmo uit te voeren. Het transformeren zal de komende jaren verder gaan. Dit continue proces van ontwikkelen, leren en innoveren, vraagt om samenwerking met inwoners, organisaties en de gemeentelijke organisatie en het vraagt om een flexibele houding. Er moet dan ook ruimte zijn om zaken op basis van voortschrijdend inzicht anders in te vullen dan eerder gedacht.

1.3 Totstandkoming

Deze nota is als volgt tot stand gekomen:

- Op 15 juli 2014 is het beleidsplan besproken met de leden van de klankbordgroep Wmo 2015 en het burgerpanel van de gemeente Bergen op Zoom.
- Op 17 juli 2014 is het beleidsplan besproken met diverse zorg- en welzijnsaanbieders.
- Het beleidsplan heeft ter inzage gelegen.
- In september 2014 is er een presentatie gegeven aan de gemeenteraad over het beleidsplan.

1.4 Leeswijzer

Zoals hierboven is aangegeven werken we aan een andere rolverdeling en nieuwe manieren van ondersteuning. Op deze wijze is dit document ook opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op eigen kracht. Wanneer iemand dit niet lukt dan is er ondersteuning nodig. Daarnaast wordt hier beschreven hoe we voorkomen dat inwoners een beroep op ondersteuning moeten doen. In hoofdstuk 3 gaan we in op het ondersteuningsaanbod zelf. In hoofdstuk 4 is de toegang tot deze ondersteuning uitgewerkt en hoe deze wordt afgestemd met de toegang in het sociaal domein. Hoofdstuk 5 gaat in op het financieel kader en in de hoofdstukken 6 en 7 wordt de samenhang met de andere onderdelen van het sociaal domein beschreven en hoe we samenwerken met zorgverzekeraars en aanbieders.

2 Uitgaan van eigen kracht

De maatschappij staat aan de vooravond van grote veranderingen. Vanuit het Rijk wordt een groot appel gedaan op de eigen kracht van mensen en in het verlengde daarvan van de maatschappij. We doen een groter beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de burger, het netwerk, de inzet van mantelzorgers en vrijwilligers. Tegelijk realiseren wij ons dat niet iedereen beschikt over voldoende eigen kracht en sociale netwerken om op terug te vallen. Voor deze burgers realiseren wij een vangnet zodat ook zij met ondersteuning kunnen participeren in onze samenleving. In dit hoofdstuk gaan wij eerst in op de zelfredzaamheid van het individu en vervolgens op de eigen kracht van de samenleving.

2.1 Uitgaan van eigen kracht van de inwoner

Artikel 1.1.1. Wmo 2015:

-Zelfredzaamheid: in staat zijn tot het uitvoeren van de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen en het voeren van een gestructureerd huishouden.

-Participatie: Deelnemen aan het maatschappelijke verkeer

De Wmo heeft tot doel dat inwoners zelfredzaam zijn en kunnen participeren in de samenleving voor zover hun beperkingen (op lichamelijk, psychosociaal, psychiatrisch gebied) dat toestaan. Het merendeel van de inwoners is in staat om zelfstandig op volwaardige wijze deel te nemen aan de samenleving. Soms is dit echter als gevolg van beperkingen niet mogelijk. Om te borgen dat zelfredzaamheid en participatie nooit uit het oog verloren worden werken we in de uitvoering van de Wmo volgens een vaste aanpak. Deze aanpak bestaat eruit dat in een vastgestelde volgorde wordt gezocht naar oplossingen voor zelfredzaamheid en participatie.

1. Eigen Kracht
2. Sociaal Netwerk
3. Mantelzorgers & Vrijwilligers
4. Algemene Voorzieningen
5. Maatwerkvoorzieningen

Eigen Kracht

Wij verwachten dat inwoners in eerste instantie zelf, zonder hulp van professionals, een oplossing organiseren voor belemmeringen die zij in hun deelname aan de maatschappij tegenkomen.

Hiervoor wordt een communicatietraject ingezet om via verschillende kanalen de burger en de samenleving hierover te informeren en te stimuleren dat iedereen dit principe gaat toepassen.

Sociaal Netwerk

Indien de eigen kracht van een inwoner niet voldoende is (bijvoorbeeld door een beperking) of als de problematiek van dien aard is dat een inwoner dat niet alleen kan oplossen zal in eerste instantie een beroep gedaan worden op het sociaal netwerk van de inwoner.

Mantelzorgers en vrijwilligers

Wanneer ook binnen het sociale netwerk geen oplossingen gevonden (kunnen) worden, zal de blik gericht worden op de inzet (en eventuele extra ondersteuning) van mantelzorgers en vrijwilligers.

Algemene Voorzieningen

Wanneer ook met inzet of extra ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers geen oplossing gevonden (kan) worden, wordt bekeken welke algemene voorzieningen van dienst kunnen zijn. Algemene voorzieningen zijn voor iedereen toegankelijke vormen van zorg en ondersteuning, vaak gesubsidieerd door de gemeenten.

Maatwerkvoorzieningen

Wanneer ook met algemene voorzieningen het probleem niet (volledig) aangepakt kan worden, zal voor de resterende zorgbehoefte een maatwerkvoorziening verstrekt worden. Dit zijn onder meer de voorzieningen zoals die al vanaf 2007 vanuit de Wmo verstrekt worden, zoals hulpmiddelen, woningaanpassingen en hulp bij het huishouden. Vanaf 1 januari 2015 wordt daaraan ook de huidige functie Begeleiding uit de AWBZ aan toegevoegd. Hoe de toegang tot deze voorzieningen georganiseerd wordt, wordt beschreven in hoofdstuk 4.

Door steeds te werken vanuit deze gedachtegang, gaan we samen met inwoners op zoek naar oplossingen die op een niveau zo dicht mogelijk bij de inwoner zelf, liggen. Op langere termijn groeien we zo naar een situatie waarin mensen pas aankloppen bij de gemeente op het moment dat ze zelf concluderen dat er geen andere mogelijkheden meer zijn dan de inzet van een maatwerkvoorziening. Zo ver is het echter nog lang niet.

2.2 Mentaliteitsverandering

De komende jaren zullen gemeentelijke Wmo consulenten steeds samen met de inwoner bovenstaande stappen doorlopen. Het zal dus zeker voor gaan komen dat een inwoner die met een vraag om een maatwerkvoorziening aanklopt bij de gemeente met een geheel andere (maar beter passende) oplossing weer naar buiten stapt. Het succes van deze aanpak is echter niet alleen afhankelijk van de gemeente, maar vraagt ook een omslag in het denken van alle inwoners. Het is niet langer de inwoner die een voorziening claimt en de gemeente die de aanvraag beoordeelt, maar de burger die samen met de gemeente in kaart brengt wat zijn mogelijkheden en belemmeringen zijn en welke oplossingen bijdragen aan de zelfredzaamheid en participatie

Zoals in hoofdstuk 1 al is aangegeven is de mentaliteitsverandering die wordt beoogd reeds in gang gezet doordat de Brabantse Wal gemeenten de laatste jaren het principe van 'De Kanteling' toepassen in de gesprekken met klanten. Er wordt gewerkt met keukentafelgesprekken waarin zeer nadrukkelijk de eigen kracht en het sociale netwerk worden aangesproken om te komen tot oplossingen, pas als blijkt dat de eigen kracht en het sociale netwerk niet voldoende is en aanvullend professionele ondersteuning nodig is, kunnen we helpen.

Voor ons speelt wederkerigheid, het idee van 'voor wat, hoort wat', hierbij een belangrijke rol. Het gaat er niet alleen om dat mensen verplicht worden iets terug te doen voor bijvoorbeeld een uitkering, maar vooral dat mensen het normaal vinden om iets te doen voor een ander. Dit is een

boodschap die nadrukkelijk door de gemeenten maar zeker ook de maatschappelijke organisaties gecommuniceerd wordt.

Ook bij maatschappelijke organisaties is een verandering ingezet waarbij ingezet wordt op de eigen kracht van de klanten. Dit wordt via afspraken bij subsidieverlening en in overeenkomsten nader uitgewerkt.

Ons doel is dat over zo'n vijf jaar inwoners allereerst elkaar om ondersteuning vragen en aan dergelijke vragen ook zelf gehoor geven. Inwoners hebben daarmee de 'vraagverlegenheid' achter zich gelaten.

We doen hiervoor het volgende:

- Er is een goede informatievoorziening over mogelijkheden die er zijn op het gebied van wonen, welzijn, zorg, onderwijs, inkomen en werk. Denk hierbij aan de verschillende loketten, gemeentelijke websites en websites van organisaties.
- De inwoner weet waar hij de vraag kan stellen en neemt de eigen verantwoordelijkheid om te zoeken naar een oplossing.
- Er wordt in de diverse loketten gewerkt volgens het principe van 'de kanteling'.
- In subsidie- en andere overeenkomsten wordt vastgelegd dat aanbieders werken volgens het eigen kracht beginsel 'alleen overnemen wat een klant en zijn netwerk niet meer kan'.
- Met een communicatiecampagne worden burgers geïnformeerd over wat van hen wordt verwacht.

2.3 Eigen kracht van de samenleving

Het succes van het werken volgens het eigen kracht principe is niet alleen afhankelijk van de eigen kracht van individuele burgers, maar ook van de kracht van de samenleving als geheel. In deze paragraaf werken we twee opdrachten uit die naast die de Wmo gemeenten geeft op het gebied van eigen Kracht van de samenleving: toegankelijkheid van de openbare ruimte, voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld.

Sociale en fysieke toegankelijkheid van openbare ruimte

Een van de in hoofdstuk 1 beschreven uitgangspunten is "inclusief". Met dit uitgangspunt wordt bedoeld dat personen met een beperking zoveel als mogelijk aansluiting vinden bij het reguliere verenigingsleven en voorzieningen. Daar hoort ook bij dat de openbare ruimtes zijn ingericht voor het gebruik door mensen met een beperking. In accommodaties worden voorzieningen getroffen zodat personen met een beperking zo veel mogelijk zelfstandig kunnen functioneren. Dit is geen nieuwe gedachte, veel accommodaties zijn reeds geschikt voor mensen met lichamelijke beperkingen. Bezien moet worden of aanvullende voorzieningen getroffen moeten worden om personen met andere beperkingen zoals bijvoorbeeld visueel of auditief gebruik te kunnen laten maken van accommodaties en de openbare ruimte. Doordat de accommodaties en de openbare ruimte toegankelijk zijn wordt ontmoeting tussen verschillende doelgroepen, leeftijden en dergelijke gestimuleerd. Waar mensen elkaar ontmoeten ontstaat sociale samenhang en worden netwerken gevormd.

Het realiseren van een openbare ruimte die gebruikt kan worden door iedere burger draagt bij aan het uitgangspunt 'dichtbij': de ondersteuning wordt dichtbij de burger georganiseerd. Wanneer de burger deel kan nemen aan activiteiten in het buurthuis, hoeft hij niet naar een verder weg gelegen specifiek op de beperking gericht activiteitencentrum te reizen.

Voorkomen en bestrijden huiselijk geweld

De gemeente Breda is centrumgemeente voor het opstellen van beleid inzake huiselijk geweld (inclusief de doelgroep ouderen) en kindermishandeling voor de regio West-Brabant. In 2013 is het beleidskader Huiselijk Geweld vastgesteld. Naast dit beleidskader is een samenwerkingsconvenant afgesloten met alle gemeenten in West-Brabant en aanverwante hulpverleningsorganisaties ter voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld.

De Brabantse Wal gemeenten werken samen met de gemeenten Moerdijk, Roosendaal, Halderberge en Rucphen om huiselijk geweld te voorkomen en te bestrijden. Voor dit district is in gezamenlijkheid een actielijst opgesteld die de komende jaren uitgevoerd gaat worden.

De gemeenten in West-Brabant financieren gezamenlijk het Steunpunt huiselijk Geweld. In de Wmo 2015 is de opdracht gegeven om het Steunpunt Huiselijk Geweld samen te voegen met AMK (advies en meldpunt kindermishandeling) tot een AMHK (Advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling).

Naast de taak die op dit gebied is opgenomen in de Wmo gelden hier ook de wetten Tijdelijk huisverbod en de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

We doen hiervoor het volgende:

- In subsidieovereenkomsten worden voorwaarden gesteld ten aanzien van toegankelijkheid van activiteiten, benadering van klanten etc.
- Openbaar toegankelijke gebouwen (van gemeenten) zijn te gebruiken door alle inwoners van de gemeente.
- We zorgen voor afstemming in de gemeentelijke organisatie tussen ruimtelijke ordening en welzijn/maatschappelijke ontwikkeling zodat openbare ruimte en gebouwen toegankelijk zijn voor personen met beperkingen.
- Er wordt gecommuniceerd over de eigen kracht van de samenleving en wat daaronder wordt verstaan om inwoners te stimuleren hieraan een bijdrage te leveren.
- De acties opgenomen in het samenwerkingsconvenant worden verder uitgevoerd en de meldcode huiselijk geweld wordt geïmplementeerd bij relevante organisaties.

2.4 Mantelzorgers en vrijwilligers

2.4.1 Gemeentelijke ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers

Artikel 2.1.2, tweede lid Wmo 2015: Het college treft algemene maatregelen ter bevordering van mantelzorg en vrijwilligerswerk en ter ondersteuning van mantelzorgers en andere vrijwilligers, die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het plan.

Het op basis van maatwerk goed ondersteunen van mantelzorgers voorkomt vaak zwaardere zorg, omdat mantelzorgers dan langer en beter in staat blijven de mantelzorg vol te houden en zwaardere zorg uitgesteld kan worden. Als mantelzorgers tijdelijk of permanent niet meer in staat zijn om mantelzorg te bieden, zal de gemeente vaak via een maatwerkvoorziening maatschappelijke ondersteuning moeten leveren. Dat is vrijwel altijd duurder dan het leveren van ondersteuning aan een mantelzorger. De regering vindt het belangrijk dat mantelzorgers goed worden ondersteund en verplicht de gemeenten om in ieder geval algemene voorzieningen te treffen die mantelzorgers en vrijwilligers ondersteunen en het verlenen van mantelzorg en vrijwilligerswerk bevorderen.

Mantelzorger als onderdeel van de hulpvraag van de inwoner

Om mantelzorgers goed te kunnen ondersteunen, zodat zij hun belangrijke taak kunnen volhouden, is het van belang dat integraal gekeken wordt naar de situatie van de cliënt, de mantelzorger en het sociale netwerk in de geest van “één gezin, één plan, één regisseur”. De gemeente waar de cliënt woont aan wie de mantelzorger hulp biedt, is verantwoordelijk voor de ondersteuning van de mantelzorger. Ingeval een mantelzorger hulp verleent aan een persoon die op grond van de Wet langdurige Zorg (Wlz) zorg ontvangt, is het uitgangspunt dat de ondersteuning van deze mantelzorger op basis van de Wlz plaatsvindt, zodat in het aldaar af te spreken arrangement ook de mantelzorger betrokken wordt en aandacht krijgt. Uiteraard kan de mantelzorger als ingezetene van een gemeente ook gebruik maken van daar bestaande algemene voorzieningen. In het keukentafelgesprek wordt ook het verlenen van mantelzorg in beeld gebracht om te beoordelen of hier ook ondersteuning nodig is. Mantelzorg- c.q. vrijwilligersondersteuning is daarmee integraal onderdeel van de toegang tot ondersteuning.

Respijtzorg

Een van de vormen van mantelzorgondersteuning is respijtzorg. Dit is de zorg waardoor een mantelzorger tijdelijk ontlast wordt van zijn taak (=vervangende zorg). Verschillende vormen van “vervangende zorg” zijn logeeropvang, de inzet van een vrijwilliger op een bepaald dagdeel zodat de mantelzorg tijd voor zichzelf heeft, dagbestedingsmogelijkheden.

Ondersteuning van vrijwilligers

Naast het ondersteunen van mantelzorgers moeten de gemeenten ook de vrijwilligers ondersteunen. Hierbij dient wel een onderscheid gemaakt te worden tussen vrijwilligers die informele zorg verlenen en vrijwilligers in het reguliere verenigingsleven. De ondersteuning van beide groepen dient georganiseerd te worden maar zij hebben een verschillende behoefte aan ondersteuning. De diverse ondersteuningsmogelijkheden (BWI in Hoogerheide, Vrijwilligersinformatiepunt in Steenberg en Sociaal Beheer in Bergen op Zoom) kunnen voorzien in de behoefte tot ondersteuning van beide typen vrijwilligers. Bovendien kunnen zij vrijwilligers ondersteunen bij hun eigen initiatieven om een bijdrage te leveren aan de samenleving.

We doen hiervoor het volgende:

- Gemeenten hebben opdracht gegeven aan diverse welzijnsorganisaties om mantelzorgondersteuning vorm te geven. De opdracht die is weggelegd bij de organisaties is het vormgeven en verder ontwikkelen van de basisfuncties mantelzorgondersteuning, te weten informatie, advies en begeleiding, lotgenotencontact, emotionele steun, educatie, praktische hulp, respijtzorg, financiële tegemoetkoming en materiële hulp.
- Wij zorgen er voor dat mantelzorgers en vrijwilligers weten waar ze terecht kunnen voor ondersteuning en dat deze ondersteuning voldoet aan de behoefte.
- De gemeenten hebben een vrijwilligers loket waar de vrijwilliger terecht kan voor ondersteuning op het gebied van vrijwilligerswerk. De loketten hebben een rol bij het vormgeven van de basisfuncties vrijwilligerswerk te weten vertalen maatschappelijke ontwikkelingen, verbinden en makelen, versterken, verbreiden, verankeren.
- De mantelzorgondersteuning die wordt aangeboden is voor alle mantelzorgers, zowel voor degenen die mantelzorg geven aan personen die in een instelling verblijven (intramuraal) als degenen die mantelzorg verlenen aan personen die nog in de eigen woning verblijven (extramuraal). Wij zorgen voor een verbinding met de organisaties zodat mantelzorgers optimaal worden ondersteund.
- In subsidie- en andere overeenkomsten wordt opgenomen dat zorgaanbieders de zorg afstemmen in overleg met de mantelzorgers en dat zij een rol hebben in het signaleren van (over)belaste mantelzorgers.

2.4.2 Waardering voor mantelzorgers

Artikel 2.1.6 Wmo 2015: Bij verordening wordt bepaald op welke wijze het college zorg draagt voor een jaarlijkse blijk van waardering voor de mantelzorgers van cliënten in de gemeente.

De regering vindt goede ondersteuning van mantelzorgers belangrijk en hecht daarnaast aan een daadwerkelijke blijk van waardering. Op basis van de AWBZ bestond hiervoor een separate regeling mantelzorgcompliment. Als gevolg van de hervorming van de langdurige zorg vervalt de grondslag hiervoor. Immers, iemand komt in aanmerking voor het mantelzorgcompliment als de cliënt een langdurige extramurale AWBZ-indicatie heeft en deze verdwijnt met de herziening van de AWBZ. Omdat de regering veel waarde hecht aan de inzet en betrokkenheid van mantelzorgers, wil zij dat hiervoor een alternatief komt. Gemeenten spreken mensen in het kader van dit de Wmo 2015 zoals beschreven eerst aan op wat ze zelf kunnen doen en eventueel het sociaal netwerk. Groot voordeel hiervan is dat de gemeente zelf ook meer zicht krijgt op mantelzorgers. Dat maakt het beter mogelijk voor gemeenten mantelzorgers tijdig te ondersteunen bij hun mantelzorgtaak en daarmee overbelasting te voorkomen. Daarnaast kunnen gemeenten mantelzorgers hierdoor rechtstreeks benaderen en waarderen voor hun inzet.

De gemeente waar de cliënt woont, is verantwoordelijk voor de waardering van mantelzorgers, ook als deze zelf in een andere gemeente woont. Deze blijk van waardering kan zowel uit een geldbedrag bestaan als uit een waardering in natura. Samen met de organisaties die mantelzorgondersteuning bieden geven we jaarlijks vorm aan een blijk van waardering. De vorm waarin dit gebeurt kan van jaar tot jaar verschillen.

Wij doen hiervoor het volgende:

- Wij zorgen voor een jaarlijkse blijk van waardering voor mantelzorgers. We stemmen met de verschillende aanbieders van mantelzorgondersteuning af in hoe deze blijk van waardering het beste vorm gegeven kan worden. Dit kan van jaar tot jaar verschillen.

2.5 Preventie

In dit hoofdstuk is veel aandacht voor het beroep dat inwoners kunnen doen op de gemeente op het moment dat zij een hulpvraag hebben. Een belangrijke doelstelling van de Wmo 2015 is echter ook het voorkomen van inzet van zorg en ondersteuning. Inzetten op het voorkomen van de behoefte tot zorg noemen we preventie.

2.5.1 Preventie en eigen kracht

Preventie begint bij mensen zelf. Zij zijn zelf verantwoordelijk voor hun leven en zorgen voor zichzelf en voor elkaar. Zo nodig met behulp van zorg of ondersteuning. Wie hulp nodig heeft, organiseert dat in principe zelf.

Eigen verantwoordelijkheid betekent ook: zo veel mogelijk voorkomen dat je ondersteuning nodig hebt.

Wie sport en gezond leeft, heeft minder kans op overgewicht, loopt minder risico op een ziekte en zal op latere leeftijd minder snel een zwaardere vorm van ondersteuning nodig hebben. Ook betekent het dragen van eigen verantwoordelijkheid: tijdig anticiperen op het ouder worden door bijvoorbeeld maatregelen te nemen in en om het huis. Op dit moment wordt er door de verschillende welzijnsorganisatie al ingespeeld op preventie en eigen kracht door bijvoorbeeld het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten, geheugentrainingen en beweegwijzer.

2.5.2 Preventie en gezondheid

Een goede gezondheid is een voorwaarde om mee te doen aan de samenleving. Bovendien hoef je als je als persoon gezond bent, minder gebruik te maken van voorzieningen. Gelukkig ervaren de meeste inwoners van de Brabantse Wal hun gezondheid als goed. Toch is er nog winst mogelijk. Op het gebied van roken, overgewicht en alcoholmisbruik door jongeren is de meeste gezondheidswinst te halen. De preventieve activiteiten voor een betere gezondheid zullen zich hier met name op gericht zijn.

Ook meer bewegen levert grote gezondheidswinst op. Meer bewegen en sporten is niet alleen goed voor de conditie, maar is ook goed voor het leggen van sociale contacten. Vooral als er gesport wordt bij een vereniging. De gemeente maakt zich hard voor de rol van sport in de samenleving, verbetert het sportklimaat en stimuleer hiermee dat meer mensen gaan sporten. Daarnaast worden kinderen al op jonge leeftijd in contact gebracht met diverse sportactiviteiten die bijvoorbeeld worden aangeboden op scholen en in de wijken.

Daarnaast is het beleid erop gericht verslavingsproblematiek te voorkomen. En geven we voorlichting over psychische gezondheidsproblemen en de weg naar hulpverlening. Op dit moment wordt er al het een en ander op het gebied van preventie en gezondheid georganiseerd. Zo wordt er bijvoorbeeld ingespeeld op preventie bij analfabetisme en worden buurtsportcoaches op diverse plekken ingezet.

2.5.3 Preventie en ondersteuning

Een focus op preventie en vroegsignalering leidt tot een goede basis die inwoners stimuleert en kansen biedt om te participeren in de samenleving. Door goede preventie en vroegsignalering is de verwachting dat inwoners niet of minder snel een beroep doen op professionele ondersteuning. Het betekent ook dat de gemeente het accent (meer) legt op algemene voorzieningen. Door inzet van preventieve maatregelen en lichtere vormen van ondersteuning kan de afhankelijkheid van de inwoner van formele individuele zorg worden verkleind en de druk op meer gespecialiseerde zorg verminderen. Wij verwachten dat inwoners zelf, zonder hulp van professionals een oplossing organiseren voor belemmeringen die zij in hun deelname aan de maatschappij tegenkomen. Indien een inwoner hier niet zelfstandig toe in staat is, zal hij binnen zijn sociaal netwerk moeten kijken welke personen hem hierbij kunnen helpen. Als binnen het bovenstaande netwerk de oplossing niet gevonden wordt, dan kan iemand een beroep doen op de algemene en maatwerkvoorzieningen. Bij voorkeur ligt de oplossing zo dicht mogelijk bij de inwoner zelf, in zijn eigen omgeving. Professionals hebben aandacht voor wat een persoon zelf of samen met zijn netwerk kan en werken daar aanvullend op. Voor wie – ook met steun van de omgeving – niet (meer) zelfredzaam kan zijn, is er altijd op participatie gerichte ondersteuning vanuit de Wmo en/of passende zorg vanuit de Zorgverzekeringswet.

Preventie en samenwerking

Zowel de gemeenten als de zorgverzekeraars hebben er belang bij dat de vraag om ondersteuning wordt voorkomen. Hierdoor richten beide partijen zich op preventie. Om hier efficiënt mee om te kunnen gaan is het belangrijk dat onder andere het preventieve aanbod op elkaar wordt afgestemd. Hiertoe proberen we vroegtijdig afspraken met elkaar te maken. We onderzoeken de mogelijkheid om een convenant af te sluiten met VGZ waarin het onderdeel preventie wordt opgenomen.

We doen hiervoor het volgende:

- Afspraken met betrekking tot preventie vastleggen in een convenant met VGZ;
- Aanbieders van ondersteuning mee laten denken over preventie in de toekomst;
- In subsidie en andere overeenkomsten afspraken vastleggen over de uitvoering van preventieactiviteiten;

3 Maatschappelijke ondersteuning

3.1 Inleiding

Artikel 1.1.1, lid 1 Wmo 2015: Maatschappelijke ondersteuning:

- 1. Bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente, alsmede voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld;*
- 2. Ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of een chronische, psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving;*
- 3. Bieden van beschermd wonen en opvang.*

Zoals in hoofdstuk 4 over de toegang wordt toegelicht, wordt er een gesprek gevoerd met een inwoner als hij of zij ondersteuning nodig heeft. Tijdens dit gesprek wordt vastgesteld wat het probleem is, wat het resultaat van de ondersteuning moet zijn en welke oplossingen daaraan bijdragen. Daarbij wordt altijd eerst bekeken wat de inwoner zelf kan doen en wat familie, vrienden of kennissen kunnen betekenen. Als dit onvoldoende uitkomst biedt, moet er maatschappelijke ondersteuning worden geboden. In dit hoofdstuk wordt aangegeven wat de gemeenten de komende jaren doen om deze maatschappelijke ondersteuning te organiseren. Op het bevorderen van sociale samenhang, mantelzorg en vrijwilligersdiensten, is al ingegaan in hoofdstuk 2. Dit hoofdstuk gaat over de algemene en maatwerkvoorzieningen ter ondersteuning van de zelfredzaamheid en het bieden van beschermd wonen en opvang.

De gemeenten worden vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de brede maatschappelijke ondersteuning van mensen die zelfstandig thuis wonen. De gemeenten bieden nu ook al maatschappelijke ondersteuning, zoals het aanbod van de welzijnsorganisaties, het verstrekken van hulpmiddelen en het bieden van hulp bij het huishouden. Dit doen zij al vanaf 2007. De gemeenten krijgen echter vanaf 1 januari 2015 nog meer taken, zoals de begeleiding. De gemeenten ontvangen hiervoor minder budget, dan er nu beschikbaar voor is. Bovendien is het beleid van de landelijke overheid dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig thuis moeten kunnen blijven wonen. De verwachting is dat er hierdoor een groter beroep op ondersteuning zal worden gedaan. Dit betekent dat we de komende jaren moeten bekijken hoe wij aan de inwoners die dit nodig hebben maatschappelijke ondersteuning kunnen blijven bieden binnen de hiervoor beschikbaar gestelde budgetten. We gaan de komende jaren de maatschappelijke ondersteuning, daar waar mogelijk, dan ook anders vorm geven. Hierbij hebben wij de volgende uitgangspunten:

- indien nodig, bieden we passende ondersteuning in de vorm van algemene en/of maatwerkvoorzieningen;
- we stimuleren innovatie van de algemene en maatwerkvoorzieningen en scheppen ruimte voor initiatieven vanuit het veld;
- we stimuleren de ontwikkeling van meer algemene voorzieningen, waardoor de druk op maatwerkvoorzieningen wordt vermindert;
- we betrekken inwoners bij het vormgeven van de maatschappelijke ondersteuning;
- we werken samen met zorgverzekeraars en stemmen het aanbod in het gehele sociaal domein met elkaar af. Dit is uitgewerkt in de hoofdstukken 7 en 8;
- we stimuleren samenwerking tussen de diverse organisaties en werken doelgroepoverstijgend;
- we werken resultaatgericht;

- we zorgen voor zo min mogelijk regeldruk.

In de volgende paragrafen gaan we hier dieper op in.

We doen hiervoor het volgende:

- Indien nodig bieden we passende ondersteuning in de vorm van algemene en maatwerkvoorzieningen.

3.2 Algemene maatregelen en voorzieningen

Artikel 1.1.1, lid 1 Wmo 2015: Algemene voorziening: aanbod van diensten of activiteiten dat, zonder voorafgaand onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de gebruikers, toegankelijk is en dat is gericht op maatschappelijke ondersteuning.

In de nieuwe Wmo 2015 wordt niet aangegeven welke producten de gemeenten aan de inwoners moeten aanbieden. Er staat niet in de Wmo 2015 dat gemeenten begeleiding en hulp bij het huishouden moeten bieden, maar alleen dat gemeenten maatschappelijke ondersteuning moeten bieden. De gemeente mag zelf bepalen hoe deze maatschappelijke ondersteuning er uit ziet, zolang de ondersteuning een passende oplossing biedt voor het probleem. Dit biedt ruimte om nieuwe vormen van ondersteuning te ontwikkelen.

De ondersteuning kan bestaan uit algemene of maatwerkvoorzieningen. Algemene voorzieningen zijn voorzieningen waarvan inwoners zonder een indicatie hiervoor gebruik kunnen maken. Over het algemeen zijn algemene voorzieningen goedkoper dan maatwerkvoorzieningen. Om deze reden stimuleren we dat er de komende jaren meer en nieuwe algemene voorzieningen worden ontwikkeld. Dit zodat er minder inzet van maatwerkvoorzieningen nodig is. Dit doen we door hierover afspraken te maken in de overeenkomsten en subsidies en in de overeenkomsten ruimte in te bouwen voor innovaties en nieuwe initiatieven.

In de drie gemeenten zijn de afgelopen jaren al diverse algemene voorzieningen ontwikkeld voor de doelgroep ouderen. Voor de overige doelgroepen zijn deze er nog minder. De komende drie jaar stimuleren we dat de algemene voorzieningen worden verbreed naar andere doelgroepen en dat andere doelgroepen hiervan gebruik gaan maken. Dit doen we door bij de toegang te kijken of algemene maatregelen ook passend zijn voor andere doelgroepen. Maar ook door de samenwerking tussen welzijns- en zorgaanbieders en zorgaanbieders onderling te bevorderen. We nemen hierover afspraken op in de overeenkomsten en subsidies. Door onderling meer samen te werken kunnen we van elkaar leren, kunnen we efficiënter werken en kunnen we beter gebruik maken van elkaars diensten.

We vragen inwoners om met ons mee te denken over nieuwe vormen van ondersteuning. In Bergen op Zoom gebruiken we hiervoor het burgerpanel en in de gemeenten Steenbergen en Woensdrecht betrekken we de Wmo-adviesraden en dorpsraden. Ook staan we open voor nieuwe initiatieven van inwoners. In Bergen op Zoom worden initiatieven van inwoners ondersteund door het team Sociaal Beheer en in Woensdrecht door de BWI. In Steenbergen schrijft het college een prijsvraag uit, waarbij inwoners, instellingen en andere geïnteresseerden uitgenodigd worden om op een vernieuwende wijze de uitgangspunten van de transitie tot zijn recht te laten komen.

We doen hiervoor het volgende:

- We stimuleren de ontwikkeling en innovatie van algemene voorzieningen en nemen in de overeenkomsten en subsidies hierover afspraken op.
- We stimuleren de verbreding van algemene voorzieningen naar alle doelgroepen.
- In de toegang kijken we of de algemene voorzieningen ook passend zijn voor andere doelgroepen dan ouderen.
- We stimuleren samenwerking tussen welzijnsorganisaties en aanbieders van zorg. Hierover nemen we afspraken op in de overeenkomsten en subsidies.
- We vragen inwoners mee te denken over nieuwe vormen van ondersteuning. In Bergen op Zoom betrekken we het burgerpanel, in Steenbergen en Woensdrecht betrekken we de Wmo-adviesraden en dorpsraden.

3.3 Maatwerkvoorzieningen

Artikel 1.1.1, lid 1 Wmo 2015: Maatwerkvoorziening: op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen:

1. ten behoeve van zelfredzaamheid, daaronder begrepen kortdurend verblijf in een instelling, ter ontlasting van de mantelzorger, het daarvoor noodzakelijke vervoer, alsmede hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen,

2. ten behoeve van participatie, daaronder begrepen het daarvoor noodzakelijke vervoer, als mede hulpmiddelen en andere maatregelen,

3. ten behoeve van beschermd wonen en opvang.

In de Wmo 2015 staat dat het college er zorg voor moet dragen dat aan personen die daarvoor in aanmerking komen een maatwerkvoorziening wordt verstrekt. Het college verstrekt een maatwerkvoorziening als de cliënt zijn beperkingen niet op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk of met gebruikmaking van algemene voorzieningen kan verminderen of wegnemen. De maatwerkvoorziening moet een passende bijdrage leveren aan de zelfredzaamheid of participatie van de inwoner en aan het zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven wonen. Om gebruik te kunnen maken van een maatwerkvoorziening is een besluit van de gemeente nodig.

3.3.1 Innovatie

In de Wmo is niet opgenomen welke maatwerkvoorzieningen het college aan moet bieden. Het is aan het college om te besluiten hoe de inwoner wordt ondersteund. Ook bij maatwerkvoorzieningen is dus de ruimte om nieuwe vormen van ondersteuning te organiseren, zodat de ondersteuning aansluit bij de vraag van inwoners en betaalbaar blijft. We stimuleren daarom innovatie. Dit doen we door in de overeenkomsten die we afsluiten met organisaties ruimte te bieden voor innovatie en budgetten te reserveren voor innovatie. Net als bij de algemene voorzieningen, vragen we ook hier de inwoners om hierover met ons mee te denken.

3.3.2 Omslag naar vraag- en resultaatgericht werken

We maken een omslag van claim- en aanbodgericht werken naar vraag- en resultaatgericht werken. In de toegang wordt bij iedere inwoner onderzocht welk resultaat moet worden behaald met de ondersteuning. Aan de aanbieders wordt aangegeven welk resultaat zij moeten behalen met de ondersteuning die zij bieden. We gaan bij de nieuwe overeenkomsten uit van resultaatsturing: er wordt getoetst of het gewenste resultaat wordt behaald. De manier waarop het resultaat wordt behaald gaan we overlaten aan de aanbieders. De komende jaren streven we

naar resultaatbekostiging. De resultaten worden samen met zorg- en welzijnsaanbieders opgesteld.

Bij de inzet van maatwerkvoorzieningen streven we er naar dat de betrokkene zo snel mogelijk weer in staat is zich op eigen kracht in de samenleving te handhaven. Er zijn echter ook inwoners die altijd ondersteuning nodig blijven houden. Het behouden van een bepaalde mate van zelfredzaamheid zien we daarom ook als een resultaat.

3.3.3 Kwaliteit en verantwoording

Bij het afsluiten van de overeenkomsten en verstrekken van subsidies voor de uitvoering van maatschappelijke ondersteuning sluiten we aan bij de kwaliteitseisen die zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van de Wmo. Per overeenkomst of subsidie wordt bekeken of er aanvullende eisen ten aanzien van de kwaliteit nodig zijn. De kwaliteit wordt onder andere getoetst door het uitvoeren van heronderzoeken bij de cliënten, steekproeven bij de aanbieders en er wordt jaarlijks een cliënttevredenheidsonderzoek uitgevoerd.

Bij de verantwoording gaan we uit van resultaatsturing: er wordt getoetst of het gewenste resultaat wordt behaald. De manier waarop het resultaat wordt behaald laten we steeds meer over aan de aanbieders. De komende jaren streven we naar resultaatbekostiging. Resultaatbekostiging is het verstrekken van een vergoeding of beloning voor een resultaat of “outcome” bij een persoon of groep. Voor het monitoren van resultaten is het belangrijk dat gemeenten en organisaties goed met elkaar communiceren en dat er onderling vertrouwen is.

Er wordt een balans gezocht tussen het regelarm organiseren van de ondersteuning en het verzamelen van voldoende informatie om te kunnen sturen. Er wordt bij het opstellen van overeenkomsten naar gestreefd dat de manier waarop inkoop en verantwoording voor de Wmo wordt georganiseerd tot zo min mogelijk regeldruk bij de aanbieders leidt.

3.3.4 Zorg in natura en persoonsgebonden budgetten

In de Wmo 2015 is opgenomen dat het college een cliënt, indien hij of zij dat wenst, een persoonsgebonden budget verstrekt, indien:

- a. de cliënt naar het oordeel van het college op eigen kracht voldoende in staat is te achten tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake dan wel met hulp uit zijn sociale netwerk of van zijn vertegenwoordiger in te staat is te achten de aan een persoonsgebonden budget verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
- b. de cliënt zich gemotiveerd op het standpunt stelt dat hij de maatwerkvoorziening als persoonsgebonden budget wenst geleverd te krijgen;
- c. naar het oordeel van het college is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorzieningen behoren, veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt.

Het persoonsgebonden budget moet volgens de Wmo 2015 toereikend zijn om de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorzieningen behoren te kunnen inkopen. Het college kan een persoonsgebonden budget echter weigeren als de kosten hoger zijn dan de kosten van de maatwerkvoorziening in natura.

De gemeenten informeren de inwoners die zich bij de toegang melden en in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening over de mogelijkheden van een persoonsgebonden budget.

In de Wmo 2015 is voor pgb's het trekkingsrecht via de Sociale Verzekeringsbank (SVB) vastgelegd. Dit houdt in dat het budget niet meer op de rekening van de cliënt wordt gestort, maar dat dit wordt overgemaakt naar de Sociale Verzekeringsbank. De Sociale Verzekeringsbank betaalt uit dit budget de rekeningen die de cliënt indient voor de geleverde ondersteuning. Hiermee wordt beoogd om fraude met besteding van het persoonsgebonden budget tegen te gaan.

3.3.5 Inkoop Begeleiding

Vanaf 1 januari 2015 vervallen de begeleiding en het kortdurend verblijf in de AWBZ. De gemeenten worden dan verantwoordelijk voor het organiseren van maatwerkvoorzieningen om deze doelgroepen te ondersteunen. De gemeenten Bergen op Zoom, Steenberg en Woensdrecht hebben er voor gekozen om de inkoop van de maatwerkvoorzieningen voor de nieuwe taken in de Wmo gezamenlijk te doen. We hebben hierbij gekozen voor relationeel contracteren. Dit hebben we om de volgende redenen gedaan:

- Begeleiding en kortdurend verblijf zijn complexe producten om te beschrijven. Bij relationeel contracteren worden de overeenkomsten samen met de organisaties opgesteld. Bij het relationeel contracteren maken we gebruik van fysieke en digitale overlegtafels waar concrete afspraken worden gemaakt met de aanbieders. In dialoog met de aanbieders worden de te leveren dienstverlening, de te behalen resultaten en de bijbehorende eisen ontwikkeld en beschreven. Daarover worden contracten afgesloten.
- Bij relationeel contracteren hoort dat de gemeenten en de aanbieders bij het opstellen van en gedurende de looptijd van de overeenkomsten met elkaar in gesprek blijven. De overeenkomsten kunnen gedurende de looptijd worden bijgesteld. Relationeel contracteren stopt niet bij het afsluiten van de eerste overeenkomsten. Doel is juist om met elkaar in gesprek te blijven. Door de systematiek met overlegtafels kunnen de gemeenten in dialoog met de aanbieders de "oude" dienstverlening ombuigen naar "nieuwe" dienstverlening. Op deze manier kunnen er de komende jaren innovatieve oplossingen worden bedacht en worden toegevoegd aan de uitvoeringsovereenkomsten.

We doen hiervoor het volgende:

- We stimuleren de innovatie van maatwerkvoorzieningen en nemen in de overeenkomsten hierover afspraken op.
- We vragen inwoners mee te denken over nieuwe vormen van ondersteuning. In Bergen op Zoom betrekken we het burgerpanel bij het ontwikkelen van maatwerkvoorzieningen. In Steenberg en Woensdrecht betrekken we relevante organisaties als Wmo-adviesraden en dorpsraden.
- We maken en stimuleren een omslag van claim- en aanbodgericht werken naar vraag- en resultaatgericht werken. Bij de beschrijving van resultaten is aandacht voor herstel van zelfredzaamheid.
- We sluiten aan bij de kwaliteitseisen uit de Wmo.
- We gaan bij de inkoop van de nieuwe taken uit van resultaatsturing.
- Er wordt gestreefd naar zo min mogelijk regeldruk voor aanbieders.
- De gemeenten informeren de inwoners die zich bij de toegang melden en in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening over de mogelijkheden van een persoonsgebonden budget.
- De gemeenten maken afspraken met de Sociale Verzekeringsbank over het trekkingsrecht.

3.4 Maatwerkvoorzieningen ten behoeve van beschermd wonen en opvang

De gemeenten worden vanaf 1 januari 2015 ook verantwoordelijk voor de ondersteuning van mensen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. Niet de behandeling maar op participatie gerichte ondersteuning vanuit een beschermende woonomgeving staat daarbij centraal. Voor het bieden van beschermd wonen kan aanleiding bestaan indien iemand er vanwege psychische problematiek niet in slaagt om zelfstandig te wonen zonder de directe nabijheid van 24 uur per dag toezicht of ondersteuning.

Voor de uitvoering van beschermd wonen worden de centrumgemeenten Maatschappelijke Opvang verantwoordelijk. Bergen op Zoom is centrumgemeente Maatschappelijke Opvang voor de gemeenten Halderberge, Roosendaal, Rucphen, Steenberg en Woensdrecht en zal in overleg met deze gemeenten beschermd wonen organiseren. De centrumgemeenten ontvangen voor de uitvoering van deze taak de hiervoor bestaande budgetten. Deze worden niet gekort. Voor bestaande cliënten geldt bovendien een ruime overgangstermijn. Deze overgangstermijn houdt in dat cliënten die op 1 januari 2015 een indicatie hebben voor beschermd wonen, voor ten minste een periode van vijf jaar of voor de nog resterende duur van de indicatie gebruik kunnen blijven maken van beschermd wonen. De gemeenten zullen het beschermd wonen in 2015 beleidsarm invoeren. Voor de toegang tot beschermd wonen voor nieuwe cliënten geldt wel dat met hen gesprekken gevoerd worden volgens de principes van de kanteling van de Wmo.

Het beleid met betrekking tot maatschappelijke opvang is vastgelegd in het regionaal kompas. Nu (centrum)gemeenten de functie beschermd wonen uit gaan voeren, kunnen gemeenten een integrale benadering (met partijen als jeugdhulp, onderwijs, wonen en welzijn) rond opvang, huiselijk geweld en beschermd wonen mogelijk maken.

We doen hiervoor het volgende:

- Beschermd wonen wordt in 2015 beleidsarm ingevoerd.
- Voor de toegang tot beschermd wonen voor nieuwe cliënten gelden de principes van de kanteling van de Wmo.

3.5 Inkoop van specifieke maatwerkvoorzieningen op landelijk niveau

Met de invoering van de Wmo 2015 komen alle taken op het gebied van extramurale begeleiding over naar de gemeenten. Een beperkt deel hiervan is echter van een zodanig specifiek karakter voor een kleine doelgroep, dat we ons aansluiten bij het voorstel van de VNG om de inkoop ervan op landelijke schaal te doen. Het betreft:

- De specialistische begeleiding van mensen met zintuiglijke beperkingen. Deze vorm van ondersteuning wordt door een beperkt aantal aanbieders verzorgd.

- Landelijke doventolkvoorziening. Dit was een landelijke voorziening en wordt nu als Wmo-voorziening ingekocht door de VNG.
- Anoniem luisterend oor. In de Wmo is opgenomen dat de gemeenten er voor moeten zorgen dat er voor de inwoners op ieder moment van de dag telefonisch of elektronisch anoniem een luisterend oor en advies beschikbaar is. De VNG heeft het initiatief genomen om een collectief contract te sluiten met Sensoor.
- Ook eengerelateerd geweld, het knooppunt huwelijksdwang en de opvang van mannelijke slachtoffers van huiselijk geweld worden als landelijke voorziening gehandhaafd, evenals het landelijke telefoonnummer AMHK.

We doen hiervoor het volgende:

- Voor de inkoop van specialistische begeleiding van mensen met zintuiglijke beperkingen, de doventolkvoorziening, het telefonisch oor sluiten we aan bij de landelijke inkoop door de VNG.

3.6 Het vangnet

Er zijn inwoners waarvoor de algemene en maatwerkvoorzieningen onvoldoende oplossing bieden. Het betreft bijvoorbeeld chronische drank- en drugsverslaafden, mensen met zware psychiatrische problematiek of dak- en thuislozen, die vaak een combinatie hebben van diverse ernstige problemen op verschillende leefgebieden. Voor deze mensen organiseren we een vangnet, dat wordt uitgewerkt in het regionaal kompas. In de oude Wmo richtte het regionaal kompas zich op 3 van de 9 prestatievelden van de Wmo, die gingen over maatschappelijke opvang, verslavingszorg en OGGZ. In de nieuwe Wmo maakt het Regionaal Kompas als vangnet integraal onderdeel uit van de maatschappelijke ondersteuning. De middelen voor deze vormen van ondersteuning worden verstrekt aan een centrumgemeente. De gemeente Bergen op Zoom is centrumgemeente voor de maatschappelijke opvang, verslavingszorg en OGGZ in onze regio. Deze regio omvat de gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen, Woensdrecht, Halderberge, Roosendaal en Rucphen. Voor de uitvoering van het Regionaal Kompas wordt samengewerkt met diverse organisaties, waaronder zorgaanbieders en het Zorg- en Veiligheidshuis de Markiezaten.

Er wordt momenteel gewerkt aan een nieuw regionaal kompas. In het Regionaal Kompas wordt een belangrijk gedeelte van het vangnet voor kwetsbare inwoners vastgelegd. De integrale benadering van Opvang, Beschermd Wonen, Verslavingsbeleid en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg staat hierin centraal. Het nieuwe Regionaal Kompas wordt naar verwachting in december 2014 voorgelegd aan de zes gemeenteraden. Op basis van het Regionaal Kompas wordt ieder jaar een uitvoeringsplan voor dat jaar opgesteld.

We doen hiervoor het volgende:

- In het Regionaal Kompas wordt een integrale benadering rond opvang, huiselijk geweld en beschermd wonen uitgewerkt.

3.7 Financiële maatwerkvoorziening

Het kabinet heeft een aantal landelijke regelingen voor chronisch zieken en gehandicapten afgeschaft. De hiermee vrijgekomen middelen worden met een forse korting overgeheveld naar gemeenten. Gemeenten krijgen hierdoor de mogelijkheid om chronisch zieken en gehandicapten te compenseren voor meerkosten door op maat, passend bij de individuele behoeften en mogelijkheden en gericht op zelfredzaamheid en participatie, ondersteuning te bieden. Deze ondersteuning kan op een aantal manieren worden vormgegeven. De optie “via collectieve (aanvullende) zorgverzekering” lijkt een goede oplossing te zijn. Door middel van een aangepast aanvullend zorgpakket kunnen inwoners met hoge zorgkosten zich aanvullend verzekeren. De gemeente spreekt met de zorgverzekeraar af wat de inhoud van dit aanvullende pakket is. Vervolgens kan de gemeente door middel van maatwerk deze premie geheel of gedeeltelijk compenseren. Deze optie wordt verder uitgewerkt. De collectieve zorgverzekering is onderdeel van de bijzondere bijstand. Er wordt daarnaast bekeken welke overige mogelijkheden er zijn binnen de bijzondere bijstand.

We doen hiervoor het volgende:

- We onderzoeken de mogelijkheden om chronisch zieken en gehandicapten te compenseren voor de meerkosten via de bijzondere bijstand.

4 Toegang

4.1 Inleiding

Wanneer inwoners van onze gemeente niet op eigen kracht of met behulp van mantelzorgers of vrijwilligers voldoende ondersteuning kunnen (laten) organiseren, kunnen zij terecht bij de toegang tot ondersteuning. Deze toegang is zowel een fysiek loket als een telefoonnummer en een website. Hier wordt eerst de vraag verhelderd en daarna wordt gezocht naar de meest passende vorm van ondersteuning. Hierbij wordt samen gekeken wordt naar mogelijkheden vanuit eigen kracht en het eigen netwerk.

Een van de vormen van ondersteuning kan het inzetten van een maatwerkvoorziening zijn. De Brabantse Wal gemeenten kiezen ervoor om de toegang tot de maatwerkvoorzieningen zelf te organiseren en uit te voeren. Hiermee wordt de onafhankelijkheid van de toegang ten opzichte van de zorgaanbieders gegarandeerd. Wel is het daarmee noodzakelijk de bij zorgaanbieders aanwezige kennis over de doelgroepen en sociale kaart (het aanbod) in de toegang te organiseren. In dit hoofdstuk wordt uitgewerkt hoe die toegang georganiseerd wordt.

4.2 Signalering en algemene voorzieningen

Niet alle inwoners die een probleem ervaren zullen zelf naar de toegang gaan. Het is daarom belangrijk dat ook bijvoorbeeld huisartsen, wijkverpleegkundigen en hulpen bij het huishouden het signaleren wanneer een inwoner ondersteuning nodig heeft en dat zij weten waar zij met hun signaal terecht kunnen. Op basis van het in 2014 uitgevoerde onderzoek naar de meerwaarde van sociale wijkteams in onze gemeenten worden een aantal pilots opgezet waarin onder andere deze signaleringsfunctie verder wordt ontwikkeld.

Zoals in hoofdstuk 3 is toegelicht bestaat maatschappelijke ondersteuning uit algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen. Algemene voorzieningen zijn voor iedereen toegankelijk. De gemeente fungeert daar niet als poortwachter. Mede daarom is het belangrijk ook binnen algemene voorzieningen een goede signaalfunctie te organiseren: binnen algemene voorzieningen moeten problemen in gezinnen gesignaleerd kunnen worden. Daarnaast moet het andersom mogelijk zijn voor inwoners om binnen de algemene voorzieningen een vraag om ondersteuning te kunnen stellen. Van daaruit kan ofwel meteen een oplossing gevonden worden, of wordt doorgeleid naar de toegang.

Veel vragen zijn overigens op te lossen met het geven van informatie en advies. Dit is een in de Wmo expliciet benoemde functie van de toegang.

We doen hiervoor het volgende:

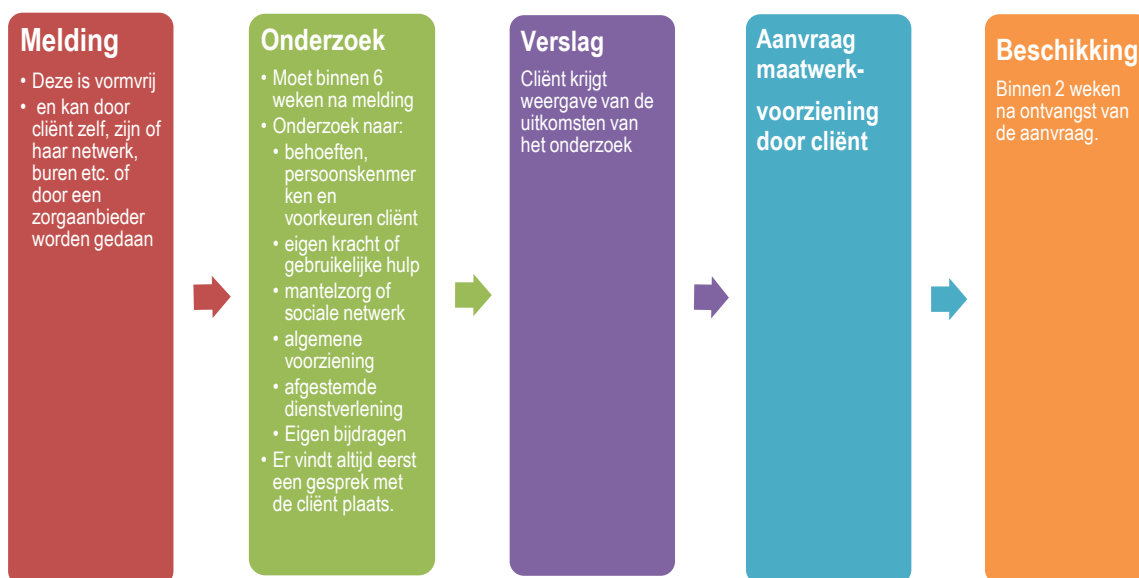
- De drie Brabantse Wal gemeenten organiseren de toegang tot de maatwerkvoorzieningen maatschappelijke ondersteuning en voeren deze ook zelf uit.
- De drie Brabantse Wal gemeenten borgen aanwezigheid van de noodzakelijke expertise en kennis over doelgroepen en sociale kaart.
- Met zorgaanbieders worden overeenkomsten gesloten voor het leveren van maatschappelijke ondersteuning. In de overeenkomsten worden afspraken gemaakt over de toeleiding van cliënten vanuit de gemeentelijke toegang.
- Het bieden van informatie en advies is een functie in de toegang.
- We zorgen dat organisaties die kunnen signaleren, weten waar zij met hun signalen terecht kunnen en inwoners kunnen verwijzen naar de toegang.
- De drie Brabantse Wal gemeenten voeren pilots uit om te verkennen hoe de samenwerking (bijv. via een sociaal wijkteam) tussen zorgprofessionals, wijkverpleegkundigen en de gemeente(n) het beste vorm gegeven kan worden. We gaan hierbij zoveel mogelijk uit van al bestaande netwerken.

4.3 Toegang tot maatwerkvoorzieningen

Wanneer er binnen algemene voorzieningen of elders geen oplossing te vinden is voor het vraagstuk waar een inwoner mee kampt wordt gezocht naar oplossingen in de vorm van maatwerkvoorzieningen. In de toegang tot maatwerkvoorzieningen vervult de gemeente de rol van poortwachter. Dat betekent dat niemand zonder besluit van de gemeente gebruik kan maken van de maatwerkvoorzieningen.

Hoe de toegang vorm moet krijgen ligt voor een groot deel vastgelegd in de wettekst van de Wmo 2015. Gemeenten moeten hun toegang zo inrichten dat ze voldoen aan de eisen die in de wet gesteld worden. Dat betekent dat in de toegang een vaste procedure doorlopen moet worden.

De toegang moet als volgt worden georganiseerd (artikelen 2.3.2 t/m 2.3.5 Wmo 2015):

Er moet altijd eerst een melding worden gedaan door de cliënt of door bijvoorbeeld de zorgaanbieder. Binnen 6 weken volgt een onderzoek naar:

- De behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren van de cliënt;
- De mogelijkheden van eigen kracht of gebruikelijke hulp
- Mantelzorgers, vrijwilligers en/of sociale netwerk
- Algemene voorziening
- Afgestemde dienstverlening
- Eigen bijdragen

Dat betekent dat altijd eerst een gesprek plaatsvindt met de cliënt om de ervaren problematiek en mogelijke oplossingsrichtingen helder te krijgen. Vervolgens wordt met elkaar onderzocht wat er moet gebeuren, wie daar een rol bij kan spelen en welke afspraken worden gemaakt. De cliënt krijgt een weergave van de uitkomsten van het onderzoek. Desgewenst kan de gemeente de schriftelijke weergave van de uitkomsten van het onderzoek ook gebruiken als een met de cliënt overeengekomen plan (arrangement) voor het bevorderen van zijn zelfredzaamheid en participatie waarin de gemaakte afspraken en de verplichtingen die daaruit voortvloeien zijn

vastgelegd. De cliënt kan vervolgens een aanvraag voor een maatwerkvoorziening indienen. Het college geeft binnen 2 weken na ontvangst van de aanvraag een beschikking.

Het college kan de vaststelling van de rechten en plichten van de cliënt niet mandateren aan anderen dan bestuursorganen (artikel 2.6.3, Wmo2015). De Brabantse Wal gemeenten kiezen er daarom voor om deze taak – net zoals onder de oude Wmo het geval was te beleggen bij de Wmo-consultanten (Steenbergen en Woensdrecht) en de Wmo-Adviseurs (Bergen op Zoom) De consultant/adviseur stelt samen met de inwoner vast wat nodig is en maakt hiervoor een ondersteuningsplan. In dit plan wordt eerst uitgewerkt wat de inwoners zelf of met behulp van zijn netwerk kan doen en welke algemene voorzieningen er zijn die een oplossing bieden voor het probleem. Wanneer dit onvoldoende oplossing biedt wordt er gekeken naar individuele ondersteuning.

Deze manier van werken sluit aan bij de volgende uitgangspunten van de visies sociaal domein van de drie gemeenten:

- **‘Eigen kracht’ en ‘vangnet is de uiterste oplossing’**: de toegang wordt altijd eerst onderzocht welke oplossingen door de inwoner zelf of zijn netwerk kunnen worden uitgevoerd. De aanbieders hebben hiermee nog geen ervaring opgedaan en werken nu nog op basis van het systeem dat iemand recht heeft op zorg. De huidige Wmo-consultanten/-adviseurs hebben hiermee reeds ervaring opgedaan door het invoeren van de gekantelde Wmo-verordening. Zij bekijken samen met de cliënt wat de cliënt zelf nog kan, wat zijn of haar omgeving kan doen om te helpen, welke mogelijkheden van de inzet van vrijwilligers er zijn en of er algemene voorzieningen zijn. Dit houdt in meer inzet van eigen kracht, maar ook de doorontwikkeling van algemene voorzieningen.
- **Maatwerk**: in deze manier van werken kan een onbeperkt aantal en samenstelling van maatwerkvoorzieningen worden ingezet als dat nodig is we werken dus niet met standaardpakketten, maar leveren op de situatie afgestemde ondersteuning.
- **Uitgaan van het resultaat**: in het ondersteuningsplan wordt vastgelegd welk resultaat moet worden behaald met de maatschappelijke ondersteuning.
- **Kostenbeheersing**: doordat de gemeente de regisseur en poortwachter is, houdt de gemeente optimaal overzicht van de uitgaven die worden gedaan. Dit is noodzakelijk om te kunnen volgen of de maatschappelijke ondersteuning wordt uitgevoerd binnen de beschikbare budgetten.
- **Dichtbij** – Met inwoners worden eerst de meest voor de hand liggende opties besproken. De kantelingsgedachte, zoekt oplossingen zo dicht mogelijk bij de leefwereld van de cliënt, pas wanneer dat geen oplossing biedt wordt opgeschaald.
- **Een gezin, één plan, één regisseur** – Het regisseursmodel waarborgt dat er in een gezin 1 regisseur de samenhang met betrekking tot verschillende voorzieningen bewaakt. Dit wordt in de ontwikkeling van een integrale toegang doorgetrokken naar andere domeinen buiten de Wmo.

We doen hiervoor het volgende:

- We stimuleren de ontwikkeling van algemene voorzieningen.
- We organiseren de toegang tot maatwerkvoorzieningen.
- We richten de werkprocessen in volgens de hierboven genoemde wettelijke regels en uitgangspunten.

4.4 Cliëntondersteuning

Hoewel gemeenten –behoudens het hierboven beschreven proces – vrij zijn in de manier waarop zij toegang tot voorzieningen organiseren is er één onderwerp dat wel expliciet vermeld wordt in de Wmo.

In artikel 2.2.4 van de Wmo 2015 staat vermeld:

- 1. dat het college er in ieder geval zorg voor draagt dat voor ingezetenen:*
 - a. cliëntondersteuning beschikbaar is en*
 - b. op ieder moment van de dag telefonisch of elektronisch anoniem een luisterend oor en advies beschikbaar is.*
- 2. Dat het college er in ieder geval zorg voor draagt dat bij de in het eerste lid bedoelde maatschappelijke ondersteuning het belang van betrokkene uitgangspunt is en dat de ondersteuning onafhankelijk is.*

4.4.1 Cliëntondersteuning in de toegang

In de huidige Wmo hebben gemeenten al een taak op het gebied van cliëntondersteuning. In de Wmo 2015 wordt deze verantwoordelijkheid uitgebreider verwoord. Gemeenten moeten ervoor zorgen dat burgers kunnen worden ondersteund met informatie, advies en algemene ondersteuning die bijdraagt aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdzorg, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen. Het gaat dus om integrale cliëntondersteuning voor alle doelgroepen waarbij ook de bestaande vormen van cliëntondersteuning betrokken worden, waaronder de ouderenadviseurs en de GGZ steunpunten.

Daarnaast moet een inwoner in het toegangsproces tot voorzieningen een beroep kunnen doen op een cliëntondersteuner die hem bijstaat bij het behartigen van zijn belangen. Verder bepaalt de Wmo 2015 dat de cliëntondersteuning onafhankelijk is en kosteloos ter beschikking wordt gesteld.

Gemeenten krijgen vanaf 2015 de beschikking over de middelen voor cliëntondersteuning die nu nog via de AWBZ-subsidieregeling aan MEE-organisaties verstrekt worden. Voor 2015 worden afspraken gemaakt met MEE voor de ondersteuning van cliënten met een beperking. Vervolgens wordt in 2015 bekeken of dit doorgezet moet worden of dat dit op een andere manier vorm gegeven gaat worden.

Cliëntondersteuning op zichzelf kan al een belangrijke bijdrage leveren aan de zelfredzaamheid en participatie van mensen. Het kan voorkomen dat de inzet van een cliëntondersteuner door de gemeente (in de vorm van kortdurende ondersteuning) al toereikend blijkt te zijn om iemand regie te laten verkrijgen over zijn eigen situatie, waarmee maatwerkvoorzieningen niet meer nodig zijn. Mede daarom is het belangrijk om dit onderdeel goed te regelen.

We doen hiervoor het volgende:

- Binnen de gemeenten bieden de diverse organisaties cliëntondersteuning aan, zoals o.a. MEE, de welzijnsorganisaties, maar ook ouderenbonden met hun vrijwillige ouderenadviseurs en het bureau sociaal raadslieden.
- Wanneer ondersteuning uit het eigen netwerk niet mogelijk is, zorgen wij voor een onafhankelijke cliëntondersteuner. Hiervoor maken wij afspraken met één of meerdere partijen die cliëntondersteuning bieden.
- Voor 2015 worden afspraken gemaakt met MEE voor de ondersteuning van cliënten met een beperking.
- Vervolgens wordt in 2015 bekeken of dit doorgezet moet worden of dat dit op een andere manier vorm gegeven gaat worden.

4.4.2 Anoniem luisterend oor

Mensen die te maken hebben met eenzaamheid, psychische problemen of een ingrijpende gebeurtenis in hun leven en die niet terecht kunnen of willen bij de reguliere hulpverlening, kunnen behoefte hebben aan een gesprek over hun problemen – desgewenst anoniem. Anonieme hulp op afstand kan een passende voorziening zijn, waarbij de gebruiker zelf de regie behoudt. Die behoefte aan een luisterend oor kan op ieder moment van de dag bestaan; daarom moet deze dienstverlening op ieder moment van de dag beschikbaar zijn. Bijkomend voordeel van deze dienstverlening is dat de hulp- en zorgverlening in de eerste en tweede lijn wordt ontlast. Vanwege het anonieme karakter van de hulplijn is het lastig om het gebruik van hulpverlening door te berekenen aan gemeenten waar de gebruikers gevestigd zijn. Daarom – en om een landelijke dekking te kunnen garanderen, is samenwerking tussen gemeenten gewenst en doelmatig.

We doen hiervoor het volgende:

Wij zorgen ervoor dat er voor onze inwoners op ieder moment van de dag telefonisch of elektronisch anoniem een luisterend oor en advies beschikbaar is:

- Voor 2015 en 2016 sluiten wij bij het landelijke initiatief van VNG om collectief contract te sluiten met Sensoor, die deze taak voor alle gemeenten uitvoert.
- In 2015 worden andere mogelijkheden in beeld gebracht om te bezien wat de meest geschikte manier van organiseren van de 24-uurs bereikbaarheid van een anoniem luisterend oor en advisering is.

4.5 Integrale toegang

In de Brabantse Wal gemeenten is afgesproken te gaan werken aan de ontwikkeling van een Integrale Toegang tot voorzieningen sociaal domein. Dit betekent dat voor inwoners niet uit moet maken op welk deelterrein zij vragen hebben of ondersteuning zoeken. Iemand met een vraag om mantelzorgondersteuning moet die vraag op dezelfde plek kunnen stellen als iemand die opvoedondersteuning zoekt. Deze gedachte sluit aan bij het werken volgens het principe van de kanteling. Belangrijkste prioriteit voor januari 2015 is het bieden van toegang tot zowel jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning als regelingen vanuit de participatiewet.

In de loop van 2015 starten we een proces om voor de Brabantse Wal te komen tot een visie op Integrale Toegang tot het Sociaal Domein.

We doen hiervoor het volgende:

- De Brabantse Wal gemeenten ontwikkelen een gezamenlijke visie op Integrale Toegang tot het Sociaal Domein.

5 Financieel kader

Met ingang van 2015 worden gemeenten op grond van de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet integraal verantwoordelijk voor het sociaal domein. Voor de uitvoering van de nieuwe taken worden bedragen toegevoegd aan het deelfonds sociaal domein, dat onderdeel uitmaakt van het gemeentefonds. De middelen mogen uitsluitend worden besteed aan de taken die in de Wmo 2015 en de Jeugdwet aan gemeenten zijn toegekend en aan de taak voor gemeenten om participatievoorzieningen aan te bieden. Gemeenten leggen verantwoording over de besteding van de middelen af aan de gemeenteraad, niet aan het Rijk. Per 1 januari 2018 vervalt het deelfonds en worden de middelen verdeeld via de algemene uitkering en indien noodzakelijk via één of meer decentralisatie- en integratieuitkeringen. De bestaande middelen die de gemeenten via het gemeentefonds blijven ontvangen voor de uitvoering van de Wmo, worden niet toegevoegd aan het deelfonds sociaal domein.

5.1 Het beschikbare budget voor de nieuwe taken

In de meicirculaire 2014 is aangegeven welke bedragen de gemeenten gaan ontvangen voor de uitvoering van de nieuwe taken in de Wmo in 2015. Deze middelen worden dus ontvangen via het deelfonds sociaal domein. Het betreft de volgende bedragen:

Gemeente	Nieuwe taken Wmo 2015 (exclusief beschermd wonen)	Beschermd wonen, centrumgemeente	Totaal Wmo 2015
Bergen op Zoom	€ 9.938.000	€ 7.670.952	€ 17.608.951
Steenbergen	€ 2.828.952	-	€ 2.828.952
Woensdrecht	€ 2.518.740	-	€ 2.518.740

Vooralsnog is het uitgangspunt voor de uitvoering van de Wmo 2015 dat de begrote kosten gelijk zijn aan de inkomsten die we vanuit het Rijk ontvangen in het deelfonds sociaal domein (principe in = uit). Hierbij zijn er echter wel een aantal behoorlijke financiële risico's. Niet op alle onderdelen is sturing mogelijk, omdat er op diverse onderdelen "open eind" regelingen van toepassing zijn. Wanneer uit het onderzoek blijkt dat iemand ondersteuning nodig heeft, moet dit door het college worden verstrekt. Ook heeft het Rijk al een forse korting doorgevoerd op de bedragen voor de uitvoering van de Wmo, terwijl er wel aan dezelfde doelgroep ondersteuning moet worden geboden. Daar komt bij dat bestaande cliënten in 2015 hun rechten behouden. Hierdoor wordt het een forse opgave de oude en nieuwe taken binnen de Wmo uit te voeren binnen de hiervoor beschikbaar gestelde budgetten.

Duidelijk is dat er bezuinigd moet worden op de uitgaven voor maatschappelijke ondersteuning. Deze bezuinigingen moeten worden gehaald door in te zetten op:

1. Sturing aan de 'voorkant', zoals:
 - Alle cliënten met een AWBZ indicatie voor begeleiding, behouden hun huidige indicatie tot uiterlijk 1 januari 2016. Voor die datum vindt er een herbeoordelingsgesprek met hen plaats. Hierbij wordt, meer dan in de huidige AWBZ, onderzoek gedaan naar de eigen

mogelijkheden van de cliënt, de inzet van mantelzorg en het sociale netwerk en naar de mogelijkheid van de inzet van algemene voorzieningen.

- Het opleggen van eigen bijdragen volgens de landelijk voorgeschreven eigen bijdrage systematiek.
2. Sturing op slimme subsidies en contracten:
- Vermijden van perverse productieprikkelers bij aanbieders bij het afsluiten van contracten;
 - Stimuleren van innovatie;
 - Stimuleren van samenwerking.
3. Sturing aan de 'achterkant':
- Sturen op resultaat;
 - Controle van facturatie;
 - Monitoren uitgaven;
 - Tijdig bijstellen beleid.

5.2 Inkomsten uit eigen bijdragen

In de Wmo is vastgelegd dat de gemeenten een eigen bijdrage kunnen vragen voor maatwerkvoorzieningen. De gemeenten vragen nu ook al een eigen bijdrage voor de maatwerkvoorzieningen en gaan dit ook doen voor de nieuwe maatwerkvoorzieningen. Het Rijk bepaalt de maximale hoogten van de eigen bijdragen. Deze zijn inkomensafhankelijk. De eigen bijdragen worden geïnd door het CAK en overgedragen aan de gemeenten.

We doen hiervoor het volgende:

- We hanteren het principe in = uit.
- We monitoren de uitgaven.
- We leggen eigen bijdragen op voor maatwerkvoorzieningen.

6 Samenhang overige taken Sociaal Domein

In het sociaal domein vinden, zoals in hoofdstuk 1 al is aangegeven, meerdere wijzigingen tegelijk plaats. De gemeenten worden verantwoordelijk voor de ondersteuning op het gebied van Jeugdzorg, de Wmo en de Participatiewet. Deze drie wetten beogen alle drie de participatie van mensen aan de samenleving te vergroten. Om een goede ondersteuning van de inwoners van de drie gemeenten te bieden is hiertussen afstemming nodig. Bij de invoering van de nieuwe taken is al afstemming gezocht, maar de komende jaren is hierin nog veel winst te behalen. Hiervoor wordt de komende jaren het onderstaande gedaan.

Bij complexe ondersteuningsvragen waarbij er ondersteuning vanuit de diverse wetten nodig is, is afstemming van groot belang. We moeten voorkomen dat cliënten langer of meer ondersteuning nodig hebben, omdat de ondersteuning niet op elkaar is afgestemd. Denk hierbij aan de één gezin, één plan, één regisseursgedachte. We ontwikkelen de komende jaren daarom één integrale toegang tot de ondersteuning in het sociaal domein. Het ontwikkelen van één integrale toegang vraagt bij uitstek afstemming binnen de taken op het sociaal domein. Een integrale toegang zorgt bovendien voor een duidelijk punt, waar de inwoner zijn of haar vraag kan stellen, waar hij of zij terecht kan voor informatie en advies en eventueel voor verdere ondersteuning.

De gemeenten zorgen voor een goede overdracht van jongeren die eerst onder de Jeugdwet vallen, maar door het bereiken van de 18-jarige leeftijd onder het regime van de Wmo komen te vallen. Het streven is dat de ondersteuning van deze jongeren indien nodig onder de Wmo doorgeleverd kan worden door dezelfde aanbieder en anders in ieder geval te zorgen voor een warme overdracht van kennis zodat de jongere geen hiaat in de ondersteuning ervaart. Voor de inzet van hulpmiddelen zal afstemming binnen de toegang tussen Jeugd en Wmo moeten plaatsvinden. Dit omdat de verantwoordelijkheid voor het verstrekken van hulpmiddelen, zoals rolstoelen en woningaanpassingen, voor alle inwoners is opgenomen in de Wmo 2015. Hier is geen onderscheid gemaakt tussen 18- en 18+. De gemeenten zorgen er voor dat er over hulpmiddelen afstemming is binnen de toegang voor Jeugd en Wmo.

Ten aanzien van arbeidsmatige dagbesteding wordt afstemming gezocht met het participatiebeleid zodat inwoners een zinvolle dagbesteding geboden kan worden waarbij de mogelijkheden op een juiste manier worden ingezet. Er zal een wisselwerking zijn tussen de doelgroep van de participatiewet met een lage loonwaarde en personen die momenteel via de arbeidsmatige dagbesteding aan de slag zijn.

We doen hiervoor het volgende:

- We ontwikkelen één integrale toegang.
- We zorgen voor aansluiting van de ondersteuning bij de overgang van 18- naar 18+.
- Er is afstemming binnen de toegang voor Jeugd en Wmo over het verstrekken van hulpmiddelen aan jeugdigen.
- We zorgen voor afstemming van de arbeidsmatige dagbesteding met initiatieven om personen met een lage loonwaarde een zinvolle dagbesteding te bieden.

7 Samenwerking zorgverzekeraars en zorgaanbieders

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor maatschappelijke ondersteuning van alle zelfstandig wonende inwoners. De ondersteuning van de inwoners van Bergen op Zoom, Steenbergen en Woensdrecht is echter niet beperkt tot de uitvoering van de Wmo. Het rijk is immers verantwoordelijk voor de mensen die in instellingen verblijven en de zorgverzekeraars zijn verantwoordelijk voor alle zorg die raakt aan de medische zorg. Met elkaar geven we de ondersteuning in het sociaal domein vorm. Het is dan ook van belang dat de ondersteuning van de gemeenten, het rijk en de zorgverzekeraars op elkaar is afgestemd, dat we elkaar weten te vinden en dat we met elkaar samenwerken.

Zorgverzekeraars en zorgkantoor

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de maatschappelijke ondersteuning van inwoners die zelfstandig thuis wonen. De zorgverzekeraars worden verantwoordelijk voor de verpleging en verzorging van mensen die zelfstandig thuis wonen. Deze zorg zal worden ingekocht door de zorgverzekeraars en de inzet van de zorg zal worden gecoördineerd door wijkverpleegkundigen. Deze wijkverpleegkundigen komen bij mensen thuis en kunnen signaleren dat een inwoner ondersteuning nodig heeft. Het is daarom van belang dat de wijkverpleegkundigen weten welke algemene voorzieningen er zijn en de gemeentelijke toegang weten te vinden. Dit zodat zij inwoners, indien nodig, hiernaar “warm” kunnen doorverwijzen. Andersom geldt dit natuurlijk ook. Om deze reden werken we samen met zorgverzekeraars en stemmen we de toegang en de inkoop op elkaar af. We maken hiermee in 2014 al een start bij de voorbereidingen op de invoering van de Wmo 2015. De gemeenten uit de regio West-Brabant maken hiervoor samen afspraken met zorgverzekeraar CZ. Dit omdat CZ verantwoordelijk is voor de inkoop van verpleging en verzorging namens alle zorgverzekeraars voor het jaar 2015 in de regio West-Brabant.

In de Brabantse Wal gemeenten is VGZ de grootste zorgaanbieder. Naast afstemming met VGZ over de toegang en inkoop van zorg, hebben we ook een gezamenlijk belang in het organiseren van preventie. Zowel de gemeenten als de zorgverzekeraars hebben er belang bij dat de noodzaak tot ondersteuning wordt voorkomen. We gaan dan ook samenwerken aan preventie. De Brabantse Wal gemeenten en VGZ leggen de afspraken vast in een convenant.

Het Zorgkantoor is verantwoordelijk voor de inkoop van zorg uit de Wet langdurige zorg. Er is dan ook afstemming nodig met het Zorgkantoor. Deze afstemming vindt plaats via de regio West Brabant.

Zorgaanbieders

De gemeenten sluiten voor het uitvoeren van de maatschappelijke ondersteuning overeenkomsten af met aanbieders en welzijnsorganisaties of verlenen hiervoor subsidies. De zorgaanbieders bieden ook zorg op grond van de Wet langdurige zorg en de Zorgverzekeringswet. Om deze reden willen we samen met hen totale ondersteuning van de inwoners in de drie gemeenten organiseren. Dit doen we door in gesprek te blijven met zorg- en welzijnsaanbieders over de uitvoering van de zorg aan en de ondersteuning van de inwoners van de drie gemeenten. We nemen daarom onder andere deel aan de Taskforce Zorg en Welzijn. Dit

is een groep zorgaanbieders en welzijnsaanbieders die gezamenlijk in partnership aan de slag wil om de ondersteuning van de inwoners in de drie gemeenten vorm te geven.

We doen hiervoor het volgende:

- We maken op de schaal van de regio West-Brabant afspraken met CZ over de afstemming van de toegang en de inkoop van maatschappelijke ondersteuning en verpleging en verzorging.
- We leggen op Brabantse Wal niveau afspraken met VGZ vast in een convenant.
- De gemeenten blijven in gesprek met zorg- en welzijnsaanbieders over de uitvoering van de zorg aan en ondersteuning van de inwoners van de gemeenten.